Pestprotocol

Beleidsplan pesten
Montessori Kindcentrum Westervoort
Sept 2022

Inhoudsopgave

Voorwoord 1
1 Inleiding 2
2 Definiëring pesten 3
2.1 Wat is pesten, wat is plagen? 3
2.2 De betrokkenen 3
2.2.1 De gepeste kinderen 4
2.2.2 De pesters 4
2.2.3 Meelopers en de andere kinderen 5
2.3 Hoe pesten kinderen? 6
3 Voorkómen en bestrijden van pesten 7
4 Aanpak pesten 8
4.1 De vijfsporenaanpak 8
5 Pestprotocol; Stappenplan voorkomen en aanpak van pestgedrag 9
5.1 Stap 1: Preventieve aanpak 9
5.1.1 Binnen de groep 9
5.1.2 Buiten de groep 10
5.2 Stap 2: Diagnostische aanpak 10
5.3 Stap 3: Concrete aanpak (zie ook vijfsporenaanpak) 10
5.4 Stap 4:Aanpak bij escalatie van pestgedrag 11
5.4.1 Klachtenmeldingen 11
5.4.2 Overplaatsing 11
5.4.3 Schorsing 11
5.4.4 Strafbaar gedrag 11
5.4.5 Seksuele intimidatie 11
Bijlage 1: Handreikingen voor kinderen 12
Bijlage 2: Tips voor ouders 13
Bijlage 3: Thermometer 14
Bijlage 4: Voorbeeld van groepsregels 16
Bijlage 5: Model van een pestcontract 17
Bijlage 6: Literatuurlijst 18

Voorwoord

Landelijke organisaties voor ouders in het onderwijs constateren dat jaarlijks zo'n 350.000 kinderen slachtoffer zijn van pesten. Pesten is schadelijk en kan grote (negatieve) impact hebben op het latere leven van mensen. Er zijn landelijke campagnes gestart en er is materiaal ontwikkeld om het pesten op school aan te pakken. Helaas komt pesten nog steeds voor. Er zijn zelfs nieuwe vormen bij gekomen die we kennen onder de noemer: digitaal pesten. Deze vorm van pesten heeft mogelijk nog ingrijpender consequenties dan het van oudsher bekende pesten.
Scholen hebben de opdracht het 'actief burgerschap en de sociale integratie' van leerlingen te bevorderen. In de huidige samenleving belangrijke aspecten die kinderen op weg helpen om samen te kunnen leven in een wereld met een grote diversiteit aan culturen. Een bron van pesten? Nee. Dit beleidsplan en protocol moet ook hierop een antwoord zijn.
Sinds 1 augustus 2014 moeten alle scholen in opdracht van het ministerie van onderwijs een goedgekeurde aanpak rondom gedrag hebben. Montessori Kindcentrum zet hiervoor de Kanjertraining in, een training waarbij kinderen leren omgaan met zichzelf en anderen vanuit duidelijke en respectvolle regels en afspraken.

1 Inleiding

Pestgedrag wordt bij ons op school niet getolereerd.
Door vanuit de principes van Maria Montessori een gunstig en prettig leefklimaat te creëren zorgen wij ervoor dat in preventieve zin gewerkt wordt aan het voorkomen van pesten, geweld en discriminatie. Door de heterogeniteit van de groepen worden kinderen steeds in een andere positie geplaatst en zijn ze verantwoordelijk voor elkaar en elkaars welbevinden. Het motto 'leer mij het zelf te doen' geldt ook op het sociale en -emotionele vlak. Sommige kinderen hebben van nature goede sociale vaardigheden, andere kinderen hebben hierin begeleiding nodig.
De school werkt vanuit de principes van de Kanjertraining. Wekelijks wordt aandacht besteed aan allerlei manieren van omgaan met jezelf en de ander. In elke klas hangen de basisafspraken van de Kanjertraining:

- We vertrouwen elkaar
- We helpen elkaar
- Niemand speelt de baas
- Niemand lacht uit
- Niemand doet zielig

Regelmatig wordt er gereflecteerd op interacties in de groep.

De leerkrachten zijn alert op signalen van pesten, en observeren goed in allerlei situaties. Ze gaan direct in gesprek met betrokkenen, zoeken uit wat er precies aan de hand is en er wordt vervolgens een traject uitgezet, waarbij zo nodig ouders en andere leerkrachten worden betrokken.
De aandacht van kinderen wordt hiermee gericht op goede en minder goede aanpak van helpen, luisteren, samenwerken, omgaan met elkaar, etc. Naast het gesprek is b.v. drama ook een gebruikte werkvorm om hier aandacht aan te besteden.

Twee keer per jaar, in oktober en in februari/maart, wordt het sociogram van de Kanjertraining afgenomen om de groep en de sociale interacties in kaart te brengen. Daarnaast vult elk kind vanaf groep 5 twee keer per jaar een vragenlijst in uit het programma Zien! een volgsysteem voor de sociale en emotionele ontwikkeling dat ook handvatten biedt voor de praktijk van ouders en leerkrachten. Ook de leerkracht vult twee keer per jaar een digitale lijst, behorend bij dit programma in voor alle kinderen vanaf groep 1. De resultaten worden besproken in groepsplan- en leerlingbesprekingen met de intern begeleider. Wanneer de resultaten opvallend zijn wordt een plan van aanpak gemaakt.
In de onderbouw wordt gebruik gemaakt van KIJK! Dit registratiesysteem volgt de sociaal-emotionele ontwikkeling van kleuters en biedt handvatten voor de praktijk.

Zoals op elke school, komt pesten ook bij ons voor. In dit protocol staat uitgewerkt hoe wij hier, wanneer het zich toch voordoet, mee omgaan. Het geeft een antwoord aan kinderen, leerkrachten en ouders.

2 Definiëring pesten

2.1 Wat is pesten, wat is plagen?

Pesten is het (systematisch) uitoefenen van psychische en / of fysieke mishandelingen door één of meerdere individuen op een persoon, die niet in staat is zichzelf te verdedigen.

- Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld (fysiek, materieel of verbaal sterkere personen kiezen minder weerbare personen als slachtoffer)
- Pesten gebeurt opzettelijk
- Pesten gebeurt systematisch.
- Pesten houdt niet vanzelf op, maar wordt eerder erger als er niet wordt ingegrepen
- Pesten is bedoeld om schade toe te brengen (fysiek, materieel of mentaal)
- Pesten heeft negatieve gevolgen voor het slachtoffer
- Deze mag niet voor zichzelf opkomen noch zich verweren. Doet hij dit wel, kan dit voor de pester (-s) een reden zijn om hem nog harder aan te pakken
- Pesten is van alle tijden en komt in alle groepen en culturen voor. Het is een typisch menselijke ondeugd die altijd verborgen aanwezig en steeds weer de kop op kan steken

Pesten is een vorm van agressie.

Plagen
Bij plagen is er sprake van incidenten. Vaak is het een kwestie van elkaar voor de gek houden. De machtsverhouding is gelijk. Bij plagen loopt de geplaagde geen blijvende psychische en / of fysieke schade op en is in staat om zichzelf te verweren.

Er is dus een verschil tussen pesten en plagen!

Uit onderzoekgegevens van Mooij blijkt dat in het primaire onderwijs gemiddeld in iedere groep twee á drie kinderen zitten die het slachtoffer zijn van pesterijen. Ook zitten er in iedere klas twee á drie kinderen die pesten.

2.2 De betrokkenen

Bij pesten zijn drie rollen te onderscheiden
- de gepeste kinderen
- de pesters
- meelopers en andere kinderen

Kinderen beginnen met pesten om allerlei redenen. Het kan zijn dat ze indruk willen maken op andere kinderen, het kan ook zijn dat ze niet weten hoe ze op een positieve manier contact kunnen leggen. Pesten kan beginnen als een spelletje, als iets dat leuk is om te doen. Het gepeste kind voelt zich erg ongemakkelijk door het pesten. Het lukt haar of hem niet om terug te plagen, een grapje te maken of onverschillig te blijven. Het kind reageert angstig en gaat soms huilen.

Het pestende kind merkt dat het succes heeft en dat smaakt naar meer. Bewonderd door andere kinderen gaat zij of hij door met bewust pesten. Door het pesten versterkt het kind zijn of haar plaats in de klas of het vriendengroepje. Na een tijdje wordt het een gewoonte om het slachtoffer te pesten zodra de gelegenheid zich voordoet.

Meestal hebben de pestende kinderen niet in de gaten hoe afschuwelijk het pesten is voor het gepeste kind. Terwijl het gepeste kind vreselijk bang is voor de pauze of niet op straat durft te gaan, ziet de pester het nog steeds als een lolletje.

Ook kinderen die niet direct bij het pesten zijn betrokken, spelen een rol. Doordat zij de gepeste kinderen niet steunen of de pester stoppen, kunnen de pesters vrijelijk hun gang gaan. Vaak versterken zij het succes van de pestende kinderen door op een afstandje toe te kijken en te lachen om wat er gebeurt.

Pesten heeft veel te maken met de verhoudingen binnen een groep. Daarom is het niet eenvoudig om er een eind aan te maken. Als de leerkracht schelden verbiedt, zoeken de kinderen andere manieren en andere momenten om te pesten.
Aanpakken van het pestprobleem betekent meer dan verbieden alleen. Kinderen moeten leren om met elkaar om te gaan zonder de ander wezenlijk te kwetsen. Volwassenen (leerkrachten, begeleiders van clubs, ouders) kunnen hen daarbij helpen, bijvoorbeeld door samen met de kinderen oplossingen te zoeken en door duidelijke grenzen te trekken.

2.2.1 De gepeste kinderen

Sommige kinderen hebben meer kans om gepest te worden dan andere kinderen. Dat kan met hun uiterlijk samenhangen, maar veel vaker heeft het te maken met hun gedrag, hun gevoelens en de manier waarop ze zich uiten.
Kinderen die gepest worden doen vaak andere dingen dan de meeste leeftijdgenoten in hun omgeving. Ze zijn lid van een actiegroep en niet van een hobbyclub (of andersom). Ze spelen accordeon en geen viool (of andersom). Ze zijn majorette en zitten niet op ballet (of andersom). Hun ouders zijn gewoon getrouwd en niet gescheiden (of andersom). Ze zijn goed in rekenen of juist niet. Aanleidingen genoeg om door anderen gepest te worden als die andere kinderen daar de kans voor krijgen.
Veel kinderen die worden gepest hebben moeite om zichzelf te verdedigen. Ze voelen zich machteloos tegenover de pestkoppen. Signalen kunnen zijn dat ze angstig zijn en onzeker in een groep, dat ze niks durven te zeggen omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden versterkt door het pesten.

Pesters hebben snel in de gaten welke kinderen gemakkelijk te pesten zijn.
Uit onderzoek is gebleken dat gepeste kinderen zich vaak eenzaam voelen, dat ze geen vrienden hebben om op straat te spelen, en niet behoren tot een vast clubje in de klas. Soms kunnen ze beter met volwassenen opschieten dan met leeftijdgenoten.

2.2.2 De pesters

Uit onderzoek is gebleken dat kinderen die pesten vaak de sterkste uit de groep zijn. Ze gedragen zich agressiever en reageren eerder met geweld dan andere kinderen. Meestal doen ze ook agressief tegen volwassenen: de trainer, leerkracht of hun ouders.
Pesters lijken populair in een groep, maar zijn het uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven. Ze vragen om aandacht of deze nu positief of negatief verworven wordt is van ondergeschikt belang.
Via pesten lukt ze dat het makkelijkst: ze krijgen andere kinderen mee bij het te pakken nemen van een slachtoffer. En wie mee doet, loopt minder kans zelf slachtoffer te worden.
Pesters komen vaak zelfverzekerd over. Ze nemen het initiatief om de regels te overtreden, verzinnen hoe ze andere kinderen en volwassenen dwars kunnen zitten. Ze zijn er goed in zichzelf uit de problemen te praten'. Doorgaans voelen ze zich niet schuldig dat ze pesten, vooral als ze met een groepje zijn. Het slachtoffer zien ze als een kind die 'erom vraagt gepest te worden".

Soms is een pestkop een kind dat in een andere situatie zelf gepest werd. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een kind zich bijvoorbeeld in de zwemclub of op een andere school agressief gaan opstellen.
Er lijken meer pestende jongens dan meisjes te zijn, maar waarschijnlijk is dat maar schijn. Meisjes pesten vaker op een subiele manier. Ze pesten meer met woorden, maken geniepige opmerkingen of sluiten andere kinderen buiten. Waarschijnlijk wordt er door meisjes ook meer in kleine groepjes gepest. Uit onderzoek is minder bekend van pestende meisjes dan van jongens.

Een pestend kind dat zijn gang kan gaan, leert dat pesten de enige manier is om je in een groep te handhaven. Het leert niet om zijn agressie op een andere manier te uiten. Pesters kunnen lang last ondervinden van hun agressieve gedrag ten opzichte van anderen. Ze hebben bijvoorbeeld vaak moeite om vrienden te maken of te houden. Het tegengaan van pesten is daarom niet alleen van belang voor de slachtoffers. Het is ook goed voor de pesters, om hun kansen op een normale ontwikkeling zo groot mogelijk te maken.

2.2.3 Meelopers en de andere kinderen

De meeste kinderen zijn niet direct betrokken bij pesten. Sommigen kijken alleen toe, anderen doen af en toe mee. Dit zijn de meelopers. Er zijn kinderen die niet merken dat er gepest wordt of ze willen het niet weten.
Meelopers zijn vaak bang om zelf slachtoffer te worden. Het kan ook zijn dat ze stoer gedrag interessant vinden en denken daardoor populair in een groep te worden. Meisjes doen nogal eens mee met pesten om een vriendin te kunnen houden.
Doordat deze kinderen mee pesten met een groep voelen ze zich niet zo erg verantwoordelijk voor wat er met pesten wordt uitgericht.

Hoewel deze kinderen geen actieve rol spelen bij het pesten, zijn zij medebepalend voor het voortduren van het pesten. De pestende kinderen voelen zich gesterkt door de instemming van de toeschouwers. Als andere kinderen het gepeste kind te hulp komen of tegen de pester zeggen dat hij moet ophouden, verandert de situatie aanzienlijk. Het pesten wordt dan minder vanzelfsprekend.
Het helpt als kinderen die minder betrokken zijn bij het pesten zelf, de leerkracht inlichten.
Ook de ouders kunnen een belangrijke rol spelen. Ouders van kinderen die gepest worden en die dit probleem met de school of op de club willen bespreken, zijn emotioneel bij het onderwerp betrokken. Ouders van kinderen die niet direct bij het pesten zijn betrokken, kunnen meer afstand nemen. Daardoor zijn ze beter in staat om duidelijk te maken dat er iets aan het pesten gedaan moet worden. Dit is ook in het belang van hun eigen kind. Als er in de omgeving van een kind gepest wordt, heeft het kind zelf ook last van een onveilige onprettige sfeer in de groep of de klas.
Vaak vinden de kinderen het heel vervelend dat er wordt gepest op school, maar willen ze ook niet als enige voor het gepeste kind opkomen. Ouders kunnen hun kinderen dan adviseren om er met vriendjes of vriendinnetjes over te praten. Misschien durven ze samen iets te ondernemen naar de pesters of de leerkracht.

2.3 Hoe pesten kinderen?

Verbaal:

- Vernederen: “Hou jij onze handschoenen maar even vast, dat is toch het enige dat jij kunt.”
- Schelden: viezerik, vuurtoren, schele
- Dreigen: “Je vertelt het niet aan de meester, want dan pakken we je straks.”
- Belachelijk maken, uitlachen
- Kinderen niet bij hun eigen naam noemen maar altijd bij een bijnaam
- Gemene briefjes schrijven
- Via moderne communicatiemiddelen: internet, e-mail, sms, whatsapp
- Doodzwijgen: niet reageren op wat het kind doet of zegt, niet tegen hem/haar praten
- Uitsluiten: het kind mag niet meedoen met spelletjes, niet meelopen naar huis, niet komen op een verjaardag

Fysiek:

- Trekken aan kleding, duwen, sjorren
- Schoppen en slaan
- Krabben, bijten en haren trekken
- Met wapens: messen, stokken
- Achterna lopen, opjagen
- In de val laten lopen, klem zetten
- Opsluiten

Materieel:

- Afpakken van kledingstukken en andere spullen.
- Beschadigen van spullen: kliederen op boeken, schoppen en gooien met een schooltas, banden lek steken.

3 Voorkómen en bestrijden van pesten

Pesten is geen eenvoudig probleem. Daarom lijkt het vaak onoplosbaar. Toch is pesten wel te bestrijden als het serieus wordt genomen.
Dat betekent dat kinderen moeten weten dat ze om hulp kunnen aankloppen bij de volwassenen om hen heen. Voor volwassenen betekent het , dat ze aandacht moeten hebben voor de signalen van de kinderen. Ze moeten luisteren naar wat de kinderen te vertellen hebben en daar over praten. Voor leerkrachten en begeleiders van groepen in de vrije tijd betekent het dat ze groepsgesprekken moeten voeren, regels moeten afspreken en zorgen dat die regels ook werken.
Het pestprobleem wordt lang niet altijd serieus aangepakt: ouders zeggen dat een kind maar van zich af moet bijten, leerkrachten hebben het te druk en de trainer vindt het zijn verantwoordelijkheid niet.
Als volwassenen alleen af en toe ingrijpen, kan dat verkeerd uitpakken. Gepeste kinderen worden daarna nog meer het slachtoffer omdat ze 'geklikt' hebben.
Daarom is het belangrijk om het pestprobleem degelijk aan te pakken. Daarbij zijn alle betrokkenen nodig. Ieder van hen kan een begin maken met het oplossen van het pestprobleem. Kinderen die worden gepest kunnen beginnen door met hun ouders, leerkrachten of andere vertrouwde volwassenen te gaan praten. Ze kunnen ook om raad vragen, bijvoorbeeld bij de kindertelefoon. Andere kinderen kunnen bij hun ouders of leerkrachten aankaarten dat er gepest wordt.
Ouders kunnen met hun kinderen gaan praten en het probleem met andere ouders, op school of in de speeltuin bespreken.
Leerkrachten kunnen het pesten als algemeen probleem regelmatig in hun klas bespreken. Ze kunnen proberen in de klas een open en vriendelijke sfeer te creëren.
Concrete pestsituaties kunnen ze met de betrokken kinderen bepraten. Samen met hun collega's kunnen ze werken aan een schoolbeleid rond sociale regels en pesten.

Bij het bestrijden van pesten gaan we uit van de Vijfsporenaanpak, waaraan vooraf gaat:

Preventieve activiteiten.
Zie inleiding en stap 1 Pestprotocol.

Het signaleren van pesten.
De leerkrachten hebben een sleutelrol in de aanpak van het pesten. Zij zijn de eerst verantwoordelijken voor de aanpak op school.

Pesten in de kiem smoren
Met de Kanjertraining werken we wekelijks aan een sociaal gedrag versterkende leeromgeving . Ongewenst gedrag wordt direct gecorrigeerd, we stellen regels op en straffen consequent als dat nodig is. We organiseren van tijd tot tijd projecten waarin we met kinderen praten over hoe je op een respectvolle manier met elkaar omgaat.

4 Aanpak pesten

4.1 De vijfsporenaanpak

Steun bieden aan het kind dat gepest wordt:

- Naar het kind luisteren en zijn / haar probleem serieus nemen
- Met het kind overleggen over mogelijke oplossingen, kind ook zelf laten bedenken
- Samen met het kind werken aan oplossingen
- Zo nodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining of therapie

Steun bieden aan het kind dat zelf pest:

- Met het kind bespreken wat pesten voor een ander betekent
- Het kind helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere kinderen
- Het kind helpen om zich aan regels en afspraken te houden (evt. pestcontract opstellen)
- Zo nodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, bijv. een sociale vaardigheidstraining of therapie

De meelopers betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem:

- Met de kinderen praten over pesten en over hun eigen rol daarbij
- Met de kinderen overleggen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen
- Samen met de kinderen werken aan oplossingen, waarbij ze zelf een actieve rol spelen

De ouders steunen:

- Ouders die zich zorgen maken over pesten, serieus nemen
- Informatie en advies geven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt
- In samenwerking tussen school en ouders het pestprobleem aanpakken
- Zo nodig ouders doorverwijzen naar deskundige ondersteuning

De leerkrachten steunen:

- De leerkrachten informatie geven/ scholen met betrekking tot pesten als algemeen verschijnsel en over het aanpakken van pesten in de eigen groep en de eigen school. (signaleren, observeren, maken van handelingsplannen etc.)

5 Stappenplan voorkomen en aanpak van pestgedrag

5.1 Stap 1: Preventieve aanpak

5.1.1 Binnen de groep

Regels afspreken:
De 5 basisregels vanuit de Kanjertraining zijn leidend voor het omgaan met elkaar. Daarnaast bedenken leerlingen en leerkrachten samen praktische regels voor in de groep en passen die toe. Regelmatig worden deze afspraken geëvalueerd. Kinderen leren elkaar op hun gedrag aan te spreken. We vinden het belangrijk dat kinderen hierin hun eigen verantwoordelijkheid nemen.

Gesprekken:
In gesprekken worden positieve groepsnormen gestimuleerd. Via evaluatieve gesprekken, verhalen e.d. komen we regelmatig terug op groepsprocessen.
Voorvallen tussen kinderen en in groepen worden altijd besproken. Dit vindt plaats in één op één situaties, tweetallen of groepsgesprekken. Hieruit volgen concrete afspraken die geëvalueerd worden met de betrokkenen. Ouders kunnen hierbij betrokken worden.

Drama:
We laten kinderen in drama-activiteiten ervaren wat bepaald gedrag op kan roepen. Tevens ontwikkelen we hiermee het empathisch vermogen van kinderen en leren ze hoe ze in bepaalde situaties kunnen handelen. Wij gebruiken hiervoor de methode: Moet je doen. Ook in de Kanjertraining zitten veel oefeningen die geschikt zijn.

Sociogram:
Twee keer per jaar wordt het sociogram dat bij de Kanjertraining hoort, ingevuld van elke groep. Dit gebeurt digitaal. Hieruit blijkt hoe een kind staat ten opzichte van de groep. Het kind geeft aan met welke kinderen het graag speelt en werkt en met welke kinderen het dit minder graag doet. De leerkracht heeft hiermee handvatten om haar groep op een geschikte manier in te delen. De uitkomsten worden overlegd met de IB-er. Wanneer er opvallende zaken zijn die een vervolg behoeven zal zij met de leerkracht een groepsplan of individueel plan opstellen.

Volgsysteem voor de sociaal-emotionele ontwikkeling: Zien! en KIJK!
Twee keer per jaar vullen de leerkrachten voor alle kinderen een vragenlijst in om inzicht te krijgen op de sociaal emotionele ontwikkeling van kinderen. Vanaf groep 5 vullen de kinderen ook zelf een vragenlijst in. Nadat de uitkomsten geanalyseerd zijn, kan de leerkracht handelingsadviezen uit het programma Zien! of KIJK! gaan toepassen in de praktijk en verwerken in een groepsplan. Zien! meet de volgende onderdelen: betrokkenheid en welbevinden, sociaal initiatief, inlevingsvermogen, impulsbeheersing, sociale autonomie en sociale flexibiliteit. De uitkomsten van de vragenlijsten worden zichtbaar in ons leerlingvolgsysteem Parnassys.

Thermometer:
In de bijlage bevindt zich een ‘thermometer’ waarmee de leerkracht een tussentijdse ‘meting’ kan uitvoeren m.b.t. het welbevinden van kinderen in de groep.
Mochten hieruit opzienbarende resultaten komen dan zal de leerkracht hierover in gesprek gaan met het kind. Wanneer gewenst, kan de leerkracht in gesprek gaan met de intern begeleidster om te bepalen of het nodig en zinvol is om een groeps- of individueel handelingsplan te maken.

5.1.2 Buiten de groep

Trainingen:
Wanneer een leerkracht tijdens observaties bij een kind een tekort aan sociale vaardigheden constateert kan zij hierover in gesprek gaan met de intern begeleidster van onze school. School kan ouders adviseren om het kind een training in sociale vaardigheden te laten volgen. Met de ouders zal overlegd worden hoe dit het beste vorm kan krijgen in een extern traject.

Jeugdgezondheidsdienst / Bureau Onderwijs Zorg e.a. externen
Ouders en leerkrachten kunnen met hulpvragen terecht bij de Jeugdgezondheidsdienst of het Centrum voor Jeugd en Gezin. Bureau Onderwijszorg geeft m.n. adviezen aan leerkrachten en IB-ers. Zij verzorgen ook regelmatig cursussen voor ouders met opvoedvragen, waarvan pesten een steeds terugkerend onderwerp is. Ook op internet is tegenwoordig heel veel informatie en advies te vinden wanneer u een hulpvraag heeft met betrekking tot pesten. www.stoppesten.nl.

5.2 Stap 2: Diagnostische aanpak

Inzet (groeps)onderwijsplan:
Wanneer een leerkracht tijdens observaties zorgwekkend gedrag constateert zal zij hierover in gesprek gaan met collega's (informeel of via de leerlingbespreking) en de intern begeleidster. Samen met haar kan er een plan van aanpak of onderwijsplan opgesteld worden. Dit plan wordt na een vastgestelde termijn geëvalueerd, bijgesteld of afgerond. Wanneer nodig worden er externen ingeschakeld. Ouders kunnen meedenken in de uiteindelijke aanpak en worden hiervan op de hoogte gebracht.

5.3 Stap 3: Concrete aanpak (zie ook vijfsporenaanpak)

1. Neem onmiddellijk maatregelen: we accepteren geen pesten!
2. Luister, stel vragen en observeer. Concrete incidenten worden geregistreerd in kindaantekeningen.
3. Bespreek samen met de leerling wat het al gedaan heeft om het pesten te stoppen.
4. Geef aan dat er alles aan gedaan wordt om het aan te pakken en op welke manier dat zal zijn. Zeg dat pesten niet getolereerd wordt op deze school.
5. Spreek af: wat gaan we er nu samen aan doen?
6. Doe niets buiten de leerling om, want daar zijn veel leerlingen juist zo bang voor.
7. Praat met de dader(s) en maak duidelijk dat dit gedrag onacceptabel is.
8. Ga als leerkracht samen met alle kinderen van de groep in gesprek: stop het pesten! Zet de regels die je maakt op papier en hang ze zichtbaar op in het lokaal. (zie bijlagen: handreikingen; wat kan een leerling doen om een klasgenoot te helpen)
9. Houdt regelmatig evaluatieve gesprekken met het slachtoffer, de dader(s) en de groep
10. Bij aanhoudend pestgedrag:
    - Wordt de leerkracht ondersteund door de IB-er. Hieruit volgt een handelingsplan.
    - Vervolgens wordt een contract met de betrokkenen opgesteld.
    - worden collega's en de schoolleiding van het probleem op de hoogte gesteld. Vraag eventueel extern advies.
    - Worden ouder(s)/ verzorger(s) van de dader(s) en het slachtoffer op de hoogte gesteld. Betrek ze in een eerste plan van aanpak om verder pesten te voorkomen.
    - Worden ouders geadviseerd in de ondersteuning van schoolmaatschappelijk werk of andere externe instellingen.

5.4 Stap 4:Aanpak bij escalatie van pestgedrag

Escalatie van pestgedrag kan aangepakt worden op vijf verschillende niveaus:
1. Groepsniveau
2. Bouwniveau
3. Afdelingsniveau
4. Schoolniveau
5. Bovenschools niveau

5.4.1 Klachtenmeldingen

In onze schoolgids staat de klachtenprocedure beschreven. Klachten moeten gemeld worden bij de klachtencommissie (zie schoolgids). Mevrouw Emmy Stelling, de intern begeleider is intern contactpersoon: ib.mkcw@liemersnovum.nl . Zij zal de klacht melden bij de vertrouwenspersoon op stichtingsniveau, mevrouw Chiene Hulst, zij is te bereiken op telefoonnummer 06-45434266 of via de mail chienehulst@externevertrouwenspersonen.nl
Klachten van leerlingen en ouders over het pestbeleid op school, kunnen rechtstreeks ingediend worden bij het cvb van de stichting LiemersNovum: cvb@liemersnovum.nl

5.4.2 Overplaatsing

Wanneer het pestgedrag in een groep escaleert is er, waar praktisch mogelijk, de mogelijkheid van overplaatsing naar een andere groep. De leerling wordt dan uit de pestsituatie gehaald en krijgt een nieuwe kans in een nieuwe groep. Dit kan gelden voor zowel de pester als de gepeste. De overplaatsing kan tijdelijk zijn, of permanent. De overplaatsing kan ook van basisschool naar basisschool plaatsvinden.

5.4.3 Schorsing

Wanneer het pestgedrag bij een permanente overplaatsing naar een andere groep zich voortzet wordt het pestgedrag op bovenschools niveau opgepakt en kan een time-out of schorsing volgen. In eerste instantie zal de schorsing tijdelijk zijn. In uitzonderlijke situaties wordt overgegaan tot verwijdering van school. Dit staat beschreven in het protocol ‘Ordemaatregelen, schorsing en verwijdering’ van Stichting Proles, wat bij de directie ter inzage ligt.

5.4.4 Strafbaar gedrag

Pesten kan zich uiten in gedragingen die volgens de wet strafbaar zijn. In dergelijke gevallen zal de school het pestgedrag niet zelf oplossen, maar hiervoor de hulp van de politie inroepen.

5.4.5 Seksuele intimidatie

Pesten kan zich ook in een seksuele vorm uiten. Het kan dan gaan om verbale beledigingen, begluren, het lastig vallen met seksueel getinte boodschappen en handtastelijkheden. Klachten over seksuele intimidatie kunnen bij de vertrouwenspersoon van de school worden gemeld. Op dit moment is dit de directeur.

Wanneer er sprake is van ernstige conflicten dan zorgen we ervoor dat deze geregistreerd worden in Parnassys, ons leerlingvolg- en administratiesysteem.

Bijlage 1: Handreikingen voor kinderen

Wat kan een leerling doen om een klasgenoot te helpen?

Als leerlingen zelf geen last hebben, zien ze soms dat anderen wel gepest worden. Als omstanders kunnen ze helpen het pesten te stoppen. Pestweb geeft leerlingen het advies:

- Probeer het pesten te stoppen als dat zonder gevaar kan.
- Haal hulp van volwassenen als het pesten niet stopt.
- Laat het slachtoffer niet alleen, laat merken dat jij wel te vertrouwen bent.

In de klas kan iedere leerling een medeleerling die vaak gepest wordt elke dag helpen.
Pestweb adviseert:

- Groet bij het binnenkomen
- Laat merken dat zij/hij erbij hoort
- Vraag haar/hem naast je te komen zitten en mee te doen
- Loop of fiets samen naar en van school – toon belangstelling
- Maak eens een praatje
- Lach niet om vervelende grappen of opmerkingen
- Doe niet mee aan pesten
- Probeer het pesten te stoppen
- Vraag de meester / juf om hulp

Je kunt als ‘omstander’ pesten voorkomen en helpen het pesten te stoppen!

Bijlage 2: Tips voor ouders

Van gepeste kinderen

* Neem uw kind serieus en zeg dat u samen met anderen gaat proberen het pesten te stoppen.
* Praat erover met uw kind of vraag uw kind om op te schrijven wat het heeft meegemaakt.
* Probeer uw kind uit te leggen waarom kinderen pesten.
* Help uw kind met het bedenken van een mogelijke oplossing.
* Neem op positieve wijze contact op met school, in samenspraak met uw kind.
* Stel de leerkracht op de hoogte met duidelijke informatie en bedenk samen een manier om het pesten zo snel mogelijk te stoppen.
* Waarschuw uw kind dat het pesten niet meteen ophoudt als er beter op gelet wordt. Pesten kan een gewoonte worden die maar moeilijk af te leren is.
* Het kan een goed idee zijn uw kind op een sportclub o.i.d. te doen. Soms kan een club ook een extra pestplek worden, dus let op.

Van kinderen die pesten

* Neem andere ouders die zeggen dat uw kind pest serieus.
* Maak uw kind duidelijk dat u het pesten absoluut afkeurt en geef aan wat voor gevolgen pesten heeft voor de slachtoffers.
* Bespreek het pesten met uw kind en zoek samen naar manieren om het pesten te stoppen.
* Spreek met uw kind af aan welke regels het zich moet houden, en beloon uw kind voor het positieve gedrag, met name voor wat betreft huis- en schoolregels.
* Neem contact op met andere ouders, leerkrachten om samen iets aan het pesten te doen.
* Geef uw kind zo nodig extra aandacht.
* Help uw kind manieren te zoeken waardoor het beter met andere kinderen om kan gaan.
* Houd in de gaten of het pesten na verloop van tijd niet opnieuw de kop opsteekt.
* Bedenk dat het veelvuldig kijken naar gewelddadige films of computerprogramma’s het gedrag van uw kind negatief kan beïnvloeden.
* Zoek hulp van deskundigen als dat nodig is.

Bijlage 3: Thermometer

meisje / jongen
Groep……. Leeftijd……

	NEE			JA
Ik voel me op school veilig genoeg om:	--	-	+	++
te zijn wie ik ben	0	0	0	0
voor mijn geloof uit te komen	0	0	0	0
mijn mening te geven	0	0	0	0
te kiezen en te doen wat ik wil	0	0	0	0
te gaan en te staan waar ik wil	0	0	0	0
Ik voel mij veilig:	--	-	+	++
in de klas	0	0	0	0
in het schoolgebouw	0	0	0	0
in de kantine / aula / overblijfruimte	0	0	0	0
op het schoolplein	0	0	0	0
in de buurt van de school	0	0	0	0
Ik voel me veilig omdat de school:	--	-	+	++
goed op de regels let	0	0	0	0
goed helpt als je hulp vraagt	0	0	0	0
pesten en geweld goed aanpakt	0	0	0	0
discriminatie goed aanpakt	0	0	0	0
Ik voel me <u>onveilig</u> op school door:	--	-	+	++
leerlingen	0	0	0	0
juffen en meesters	0	0	0	0
andere mensen die op school werken	0	0	0	0
leerlingen van een andere school	0	0	0	0
Ik voel me <u>onveilig</u> op school door:	--	-	+	++
uitschelden	0	0	0	0
dreigen met woorden	0	0	0	0
stuk maken of stelen van mijn spullen	0	0	0	0
uitsluiting (niet mee mogen doen)	0	0	0	0
pesten	0	0	0	0
lichamelijk geweld (slaan en schoppen)	0	0	0	0
dreigen met een wapen	0	0	0	0
discriminatie	0	0	0	0
seksueel geweld (met kijken, woorden, aanraken)	0	0	0	0
Ik word op school gepest of gediscrimineerd:	--	-	+	++
om hoe ik eruit zie	0	0	0	0
om wat ik wel en niet goed kan	0	0	0	0
om mijn afkomst, geloof of cultuur	0	0	0	0
om de manier waarop ik spreek en schrijf	0	0	0	0
omdat ik een jongen of een meisje ben	0	0	0	0
omdat ze denken dat ik homo of lesbo ben	0	0	0	0

Ik maak het voor anderen onveilig op school door:	**--**	**-**	**+**	**++**
Uitschelden	0	0	0	0
bedreigen met woorden	0	0	0	0
stuk maken of stelen van spullen	0	0	0	0
uitsluiten (niet mee laten doen)	0	0	0	0
pesten	0	0	0	0
lichamelijk geweld	0	0	0	0
bedreiging met een wapen	0	0	0	0
discriminatie	0	0	0	0
seksueel geweld (met kijken, woorden, aanraken)	0	0	0	0

De sfeer in de klas:	**--**	**-**	**+**	**++**
In onze klas kan je veilig jezelf zijn	0	0	0	0
De kinderen hebben respect voor elkaar	0	0	0	0
Als je iets goed doet, krijg je complimenten	0	0	0	0
Niemand pakt zomaar iets van je: ze vragen het je eerst	0	0	0	0
Het is gewoon om vragen te stellen en kritiek te geven	0	0	0	0

Bij ruzie en pesten:				
Als je last van iemand hebt, kun je: Wil je hiermee stoppen? zeggen	0	0	0	0
Als kinderen je pesten, dan zeggen anderen STOP	0	0	0	0
Als je NEE of STOP zegt, dan stoppen ze ook echt	0	0	0	0
Als het niet stopt, kan je de juf / meester erbij halen	0	0	0	0
In de klas lossen we ruzie zonder geweld op	0	0	0	0

Bijlage 4: Voorbeeld van groepsregels

Om in de groepen actief en passief aandacht te besteden aan pesten en ander ongewenst gedrag, hangt in elke groep een aantal gedragsregels. Deze gedragsregels, die gehaald zijn uit het project "De veilige school" zijn onder te verdelen in 3 groepen:

Om niet over de schreef te gaan;

- Ik neem een ander zoals die is en discrimineer niet.
- Ik geef geen bijnamen, ik scheld niet uit en ik doe niet mee aan roddelen.
- Ik blijf van een ander en van de spullen van een ander af.
- Ik dreig niet en ik gebruik geen geweld.

Voor als iemand je hindert;

- Als iemand mij hindert zeg ik duidelijk "stop! houd op".
- Als dat niet helpt vraag ik een leerkracht om te helpen.
- Ik speel niet voor eigen rechter.

Voor alle omstanders;

- Ik help anderen zich aan deze regels te houden
- Ik kom klagen, niet klikken. (Bij klagen wil je dat ongewenst gedrag gestopt wordt, bij klikken hoop je dat iemand straf krijgt.)

Bijlage 5: Model van een anti-pestcontract

Anti-pestcontract

Kinderen die pesten, zitten zelf in de nesten!

- Allen die dit contract ondertekenen, zullen zich aan de afspraken houden, zowel op school als daarbuiten

1. We schelden elkaar niet uit
2. We lachen elkaar niet uit
3. Ieder mag zijn eigen mening hebben
4. We beoordelen elkaar niet op schoolresultaten, uiterlijk, vriendjes of kleding
5. We sluiten niemand buiten
6. We blijven van elkaars spullen af
7. We luisteren naar elkaar
8. We bemoeien ons niet overal mee
9. We zijn eerlijk
10. We blijven van elkaar af
11. We bedreigen, chanteren elkaar niet
12. We kiezen geen partij bij ruzie, maar dragen bij aan een oplossing
13. We helpen elkaar als iemand hulp nodig heeft
14. Niet na-apen
15. Word je gepest dan vertel je het aan iemand, bij voorkeur aan je leerkracht
16. We vertellen geen geheimen door

Wij houden ons aan dit contract en melden het direct aan de leerkracht(en) als iemand zich er niet aan houdt.

Naam:----------
Naam:----------
Naam:----------
Naam:----------

Bijlage 6: Literatuurlijst

Voor leerkrachten

De methode	Maria Montessori
Het Blauwe Boek	Collot d 'Escury-Koenigs
Kinderen en ingrijpende situaties	Harm Tilstra
Preventie van psychosociale problemen bij kinderen	J. Rispens
Gedragsproblemen van A tot Z	Luc Koning
Serie; Een zorg van school en thuis	meerdere schrijvers
- pesten	
- vrienden	
- agressief gedrag	
Een pakkend Boek	Jan Hindman
Themaboekjes met sociaal-emotionele vraagstukken	meerdere schrijvers

Voor kinderen

Onder twee ogen	meerdere schrijvers
- agressie	
- vrienden	
- pesten	
Spijt	Carry Slee

Over seksuele intimidatie:

Dat nare gevoel	Martine Delfos
Het is niet leuk	Martine Delfos
Blijf van me af	Martine Delfos
Knuffel heeft zorgen	K. Meier
Beertje Klein en Grote Wolf	Marie Wabbes

Handige websites:

www.pestweb.nl
www.zinloosgeweld.nl
www.kidstegengeweld.nl
www.stoppesten.nl